

LUND
UNIVERSITY

Barnarbete: företagsansvar, folkrättens ramverk och barnets vilja - en omöjlig kombination?

Anthonia Zachari

Mänskliga rättighetsstudier
Höstterminen 2011

Handledare: Andreas Tullberg

Abstract

This essay analyses important actors of the essential problem with child labour on the cocoa plantations in Côte d'Ivoire. The main purpose of this study is an examination of the various perspectives and factors which contribute to the continuation of the problem. Despite the pressure of responsibility the chocolate company Nestlé got in 2001, it seems like little has changed. They signed a protocol where they gave promises of strong measures, however that protocol has not changed the problem. This essay prioritizes the children's own wishes regarding work and therefore a discussion about African culture is relevant. One major theory of the essay is whether the conventions about child labour in international law have a western point of view and how that can be problematic in the implementation. The most important aspects to consider are the children's views, the company's activities and the directions in international law. By analyzing different arguments from the aspects, the conclusion is that the context you are working in is of great importance when dealing with a problem containing several significant actors. By working in this direction a solution will be found for decreasing the numbers of children who are being used in the cocoa plantations.

Innehållsförteckning

Abstract

Innehållsförteckning	1
Förkortningar	2
1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Teori	5
1.3 Metod och material	6
2. Barn och arbete i olika definitioner	7
3. Elfenbenskusten och kakaoplantage	8
3.1 Historia	8
3.2 Arbetsprocess och hälsorisker	10
4. Urval av folkrättens betydande ramverk	11
4.1 International Labour Organisation	11
4.2 The Convention on the Rights of the Child	13
4.3 Västerländskt perspektiv?	14
5. Fairtrade	15
5.1 Fairtrade som en möjlighet för Nestlé	15
5.2 Grund från västerländskt perspektiv?	17
5.3 Fairtrade om Nestlé	19
6. Nestlé	20
6.1 Delaktighet på Elfenbenskusten	21
6.2 Tio år efter The Harkin-Engel Protocol	23
6.3 Nya initiativ för avskaffandet av barnarbete	26
6.4 Företagsansvar i socialt arbete	28
7. Diskussion	30
8. Slutsats	31
9. Referenser	33

Förkortningar

CIP	Cocoa Initiativ
CRC	Convention on the Rights of the Child
CSR	Corporate Social Responsibility
CSV	Creating Shared Values
FLA	Fair Labour Association
ILO	International Labour Organisation
NGO	Non-Governmental Organisation
UN	United Nations
UNICEF	United Nations Childrens' Fund

1. Inledning

Barn och arbete är två begrepp som används flitigt, dessa två ihop blir barnarbete. Vad innebär det egentligen att definiera en person som ett barn och en person med ett arbete. Betydelsen av begreppen kan skiljas åt mycket i olika synvinklar beroende på hur de används. De kan tänkas användas i flera kontext på olika platser i världen i sammanhang som har att göra med bland annat kultur, ekonomi, sociala konstruktioner eller rättsenlighet. Det är svårt att hitta en balans mellan de olika perspektiven när det finns många aktörer med i spelet. Barnarbete är ett komplext ämne och en bra väg att hitta är besvärligt.

I Fairtrade-rapporten 2011, *Gemensamma krafter mot barnarbete*, berättar de att det finns idag 215 miljoner barnarbetare varav 115 miljoner är utsatta av de värsta formerna av barnarbete. Av alla barn mellan 5-17 år jobbar 60 procent inom jordbrukssektorn vilket betyder att det behövs extra fokus där.¹ Enligt forskning av bland annat United Nations Children's Fund (UNICEF) och ILO efterlevs lagarna på landsbygden men dock inte fullt ut. Utöver det brukar inte uppmärksamheten vara på arbeten inom jordbrukssektorn i media, däremot riktar organisationen Fairtrade in sig på problemet och vill sätta det i centrum.² Elfenbenskusten har legat i framkanten inom export av kakao sedan cirka 40 år tillbaka med en produktion som står för 39% av alla kakao i världen. Rapporter om utspridd barnarbete har ständigt kommit från olika håll av media och Non Governmental Organisations (NGO). Företaget Nestlé är ett av flera företag som sedan länge köper stora mängder kakao från dessa plantage där barnarbete ständigt förekommer. Företagsansvar har satt press på företaget det senaste årtiondet och efter utlovade åtgärder är det dags att undersöka vad som har förändrats.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka olika perspektiv som finns angående barnarbete och ta reda på varför detta ämne är ett utdraget problem. Jag vill lyfta fram de mest betydande aktörerna angående barnarbete och försöka ge en rättvis bild av alla inblandade. Bland det viktigaste är att hitta förståelse för barnets perspektiv och se vilka faktorer som är väsentliga för dem. Det som får

¹ Bergeå, Jon, Fairtrade-rapporten, *Gemensamma krafter mot barnarbete*, Wikströms, 2011, s.5.

² Bergeå, 2011, s.9.

mig att vilja undersöka om detta är för att jag anser att barnen ofta är de som hamnar i kläm. Deras roll varierar mycket i olika samhällen och deras rättigheter kan bli kränkta utan att de vet om det. Vuxna människor har ansvar för barnen innan de är färdigutvecklade och enligt mig bör de vuxna vara förebilder. Angående barnarbete på kakaoplantage är många av barnen vara utnyttjade som billig arbetskraft av just vuxna människor. Från att kakaobönan blir en chokladkaka är det många vuxna inblandade som bör veta bättre än att utnyttja barn. Hur kan det komma sig att bönan som är producerad av barnarbete reser genom många mellansteg utan att någon säger stopp.

Nestlé är ett av flera stora västerländska chokladföretag som köper kakao från plantage där barnarbete förekommer. För mig är det inte rätt att mäktiga transnationella företag ska kunna arbeta på detta sätt. Dessutom finns det inom den internationella rätten tydliga riktlinjer angående barnarbete som inte efterlevs och diskussion kring varför är centralt. För att tydliggöra är syftet med denna uppsats att undersöka vad stora mäktiga aktörer som Nestlé har för roll i detta oändliga utnyttjande och vad Nestlé gör för att försöka bekämpa barnarbete. Dessutom vill jag lyfta fram andra stora aktörer som specifikt arbetar med dessa typer av frågor inom handel. Jag har valt att analysera organisationen Fairtrade för att försöka kartlägga vad de arbetar för och hur Nestlé kan om de vill med Fairtrades hjälp aktivt kämpa för avskaffandet av skadligt barnarbete.

En ytterligare aspekt jag har valt att diskutera kring är att barnarbete fick stor uppmärksamhet år 2001 vilket ledde till att Nestlé bland andra stora chokladföretag skrev under ett internationellt protokoll. När de skrev under protokollet lovade Nestlé många saker angående barnarbete och jag undrar hur detta arbete har gått samt vilken policy de har. Frågor som är tilltalade till denna uppsats är:

Vad är innebörden av begreppet barnarbete från olika synvinklar?

Har de Harkin-Engel Protocol från 2001 förändrat Nestlés verksamhet för avskaffandet av barnarbete?

Går det att hitta en balans mellan företagsansvar, folkrättens ramverk och barnets vilja?

1.2 Teori

I denna uppsats vill jag ta del av olika teoretiska utgångspunkter för att kunna på bästa sätt genomföra mitt syfte. Eftersom jag vill analysera de olika perspektiv som de inblandade aktörerna har anser jag det lämpligt att diskutera alla deras synvinklar. De olika teorierna som analyseras i uppsatsen är hämtade från blandade källor för att kunna ge en objektiv bild. En teori som är framträdande i denna uppsats är om det som råder inom folkrätten idag är baserat på västerländska normer och förhållningssätt. Denna är betydande att framhäva eftersom det regelverk som existerar idag i den internationella rätten är meningen att gälla globalt och därmed även på Elfenbenskusten. Teorin kan ge en tydligare förståelse varför det kan vara svårt att förverkliga dessa normer i ett land som inte har samma västerländska förhållningssätt. Dessutom analyseras Fairtrade i uppsatsen och denna organisation har folkrättens ramverk som grundpelare. Därmed blir det även Fairtrades arbete baserat på normer från väst.

En ytterligare teori som behandlas är utifrån barnets perspektiv, att barnarbete inte behöver endast vara skadligt. Jag analyserar denna teori i förhållande till Elfenbenskustens kultur samt barnets vilja att arbeta. Jag gör en komparativ diskussion mellan teorierna barnets perspektiv och de rådande normerna skapade från västerländska förhållningssätt. Varför jag anser att denna teori är viktig är på grund av barnet behöver framhävas i dessa diskussioner och barnet är den person som det faktiskt kretsar kring.

En genomgående teori som har relevans i hela uppsatsen är frågan om det är omöjligt att hitta en balans mellan alla betydande aktörer. Denna teori är inte lika framträdande, dock är den viktig i förhållande till de andra teorierna och syftet med uppsatsen. Det är en teori som jag har i åtanke när jag analyserar de andra teorierna för att kunna problematisera varför barnarbete är ett så pass utdraget problem.

Företaget Nestlés roll diskuterar jag mycket kring i uppsatsen och vilket ansvar de bör ha i frågan om barnarbete. Teorin Corporate Social Responsibility är ett mycket diskuterat ämne, däremot har jag valt att inte använda denna som en huvudsaklig teori på grund av att jag anser att den inte kan vara till mycket användning för mitt syfte med uppsatsen. Jag föredrar att fördjupa mig i Nestlé specifikt som företag och utifrån företagets egna kapacitet och betydelse försöka diskutera vilket ansvar som företaget bör ha.

1.3 Metod och material

Metoden som har används i uppsatsen är mycket komparativa studier mellan de rådande perspektiven som diskuteras i uppsatsen. Genom att analysera olika argument från perspektiven diskuterar jag dem med utifrån egna reflektioner samt de teoretiska utgångspunkterna. Komparativ argumentationsanalys används i uppsatsen för att kunna problematisera och sedan klargöra för de olika argumenten. Jag inleder uppsatsen med att analysera begreppet barnarbete som är det centrala i hela uppsatsen. Jag tog del av olika källor för att få tydliggöra hur begreppet används i olika sammanhang. Begreppet beskrivs från internationell rätt genom International Labour Organisation (ILO) och barnkonventionen. Därefter ger jag ett perspektiv som handlar om begreppets betydelse utifrån afrikansk tradition med hjälp av författaren Osita Agbu som är forskare på the Nigerian Institute of International Affairs. Agbus bok *Children and youth in the labour process in Africa* har varit mycket givande i uppsatsen för att kunna lyfta fram afrikanska perspektiv.

I ett kapitel i uppsatsen redogör jag vad som är rådande inom folkrätten vad gäller barnarbete. Där använder jag mig av de två mest centrala konventionerna om barnarbete som källor. De två konventionerna 138 och 182 från ILO jämförs och sedan diskuterar jag om dessa är grundade på västerländska förhållningssätt. Jag problematiserar denna teori som har syfte att vara gällande i Elfenbenskusten som inte har samma traditioner angående barnarbete. Jag använde mig även mycket av boken *Child labour in a globalized world: a legal analysis of ILO action* för att kunna analysera om hur folkrätten är skapad och om teorin om västerländska perspektiv stämmer.

Organisationen Fairtrade presenterar jag i ett kapitel för att visa hur en stark extern aktör kämpar för avskaffandet av barnarbete. Jag diskuterar Fairtrade som ett alternativ för företag att kunna välja för att deras verksamhet ska kunna arbeta med rättvisa villkor. För att få en tydlig förståelse för hur organisationen arbetar har jag hämtat det mesta av mitt material från deras hemsida och en rapport från 2011 som heter *Gemensamma krafter mot barnarbete*. Rapporten gav mig olika argument för varför företag som Nestlé ska certifiera deras produkter genom Fairtrade. Därefter kunde jag teoretiskt sätt visa hur det skulle påverka barnens arbetsförhållanden.

När jag skulle undersöka företaget Nestlé läste jag mycket i deras hemsida för att kunna framhålla deras policy. Där hittade jag vilka grundpelare de menar att de har samt vilken verksamhet de har angående frågor om barnarbete. Det som framgår på deras hemsida visar att de har ett starkt arbete

för detta. Däremot så ville jag ha uppdatering för hur dagsläget är och hittade nyhetsinslag från BBC News i november som visar att barnarbete fortfarande är förekommande på plantagen i Elfenbenskusten. Nyheten kom att vara väldigt passande för min uppsats och jag började att analysera Nestlés policy i förhållande till detta inslag. BBC News försökte få kontakt med Nestlé i samband med detta och det kunde jag även använda i min uppsats för att argumentera om Nestlé.

För att kunna få bra information om hur det är på kakaodlingar i Elfenbenskusten har jag använt mig av en rapporten *Chokladens mörka hemlighet* från organisationen Swedwatch. Denna organisation är både politiskt och religiöst obunden. Rapporten handlar om de hårda arbetsvillkor som barn har i Elfenbenskusten. Slutet av rapporten diskuteras även Nestlés förhållande till kakaoplantagen med barnarbetare. Dessutom har jag använt en artikel som heter *The Cocoa Industry and Child Labour* som även denna analyserar företags roll och ansvar angående barnarbete. Denna forsknings artikel har stöd från the University of Iowa Center for Human Rights. Dessa två var bra komplement för varandra för att kunna jämföra och få en verklighetsbild av plantagen.

För att kunna förstå vad arbetet på plantagen innebär har jag som källa artikeln *Modeling farmers' decisions on child labor and schooling in the cocoa sector: a multinomial logit analysis in Côte d'Ivoire, Agricultural Economics*. Denna ger en koncis genomgång av flera typer av arbetsuppgifter som barn kan ha och även vad som kan vara fysiskt skadligt för barnen. Jag ville även kort diskutera hur barnen påverkas psykiskt och då använde jag mig av böckerna *Child labour: a public health perspective* och *Children at work: child labor practices in Africa*. Jag anser att de var relevanta för att ge en förklaring för vad som faktiskt kan vara skadligt för barnen och vad jag menar när jag talar om skadligt arbete.

2. Barn och arbete i olika definitioner

Enligt the United Nations Convention on the Rights of the Child (CRC) är en person ett barn under 18 år och International Labour Organisation (ILO) ger lite olika avgränsningar till minimiålder beroende på vilket typ av arbete som utförs. Däremot i art. 2(4) står det att minimiåldern inte får vara lägre än åldern för obligatorisk skolgång eller under 15 år. Utöver det är det universellt accepterat att personer som fyllt 18 år får delta i val och rösta. Den här typen av identifiering är inte den enda aspekten som definierar ett barn, som nämnts ovan behöver det inte vara biologisk utan

kan vara socialt konstruerat³. Det viktiga är att kunna urskilja vilken typ av arbete som ska vara kriminaliserat i arbetsmarknaden. Vad som ska räknas som utnyttjande av barn och vad som ska anses vara acceptabelt arbete.

Ett sätt att uttrycka vad som ska räknas som icke acceptabelt arbete skulle kunna förklaras genom att någon annan persons intresse kommer före barnets och som i huvudsak drar fördelar av att barnet jobbar. Där barnets hälsa och psykiska, moraliska, utbildning eller sociala utveckling blir skadad.⁴ I Afrikansk tradition brukar barnet hjälpa till mycket i hemmet med olika sysslor men å andra sidan är det ofta hushållsnära arbete som kan leda till att barnet går vidare till hårdare arbete. Barnet hamnar därigenom i arbetsmarknaden och kommer bort från både sin barndomstid samt familjemiljö.

En linje mellan vardagliga hemmasysslor och barnarbete kan vara svårt att dra med tanke på de olika traditioner och kulturer som existerar. Hushållsarbete skulle kunna antas vara de uppgifter som barnet gör hemma som allmänt underhåll inom familjen som en del av socialisering. Den här typen av arbete brukar kunna sammanfalla med barnets kapacitet av utveckling. Betydelsen av ordet barnarbete innebär ofta att personen som använder begreppet har egna normer och gränser av barnets roll som har överskridits.⁵

3. Elfenbenskusten och kakaoplantage

3.1 Historia

Elfenbenskusten har sedan 1980-talet haft etniska spänningar i landet på grund av olika faktorer. Den växande kakaoindustrin lockade människor från grannländer, speciellt från det närmsta Burkina Faso och när landet drabbades av lågkonjunktur ökade motsättningarna. En president utnyttjade även spänningarna för att vinna ett val hos ena sidan av folket. Ännu en faktor var att religionen skiljdes åt mellan folk från Burkina Faso där de flesta var muslimer och ursprungsbefolkningen är främst kristna eller animister. Makten har även blivit uppdelad så att den södra delen är styrd av regeringen medan den norra delen styrs av rebeller. Dessa faktorer orsakade en konflikt mellan

3 Agbu, Osita. (red.), *Children and youth in the labour process in Africa*, Council for the Development of Social Science Research in Africa, Dakar, Senegal, 2009, s.12.

4 Agbu, 2009, s.13.

5 Agbu, 2009, s.14.

folket och de har delats upp i invandrare från Burkina Faso eller de ”äkta medborgarna”. Denna politiska spänning och efter ett kupp försök mot presidenten år 2002 ledde till inbördeskrig.⁶

Skolundervisningen har blivit drabbad av konflikten då många skolor har tvingats stänga. Förutom detta har även dålig ekonomi hos familjerna resulterat i att mindre än 60 procent av alla barn som har åldern inne för grundskola inskriver sig varje år.⁷ När det inte finns varken tillgängliga skolor eller pengar för att kunna gå i skolan hamnar barnen istället i olika arbetsmiljöer. Kakaoplantagen är en av de vanligaste platserna som barnen arbetar på, Swedwatchs rapport berättar att mer än 600 000 barn under 18 år jobbar inom kakaoindustrin på Elfenbenskusten.⁸

När barn jobbar hårt istället för att få utbildning i grundskolan är det ett klart tecken på dåligt styrelseskick i landet.⁹ Med den historiska bakgrunden och den tillgängliga statistiken som finns visar det tydligt att barnarbete förekommer mycket inom kakaoindustrin på Elfenbenskusten. Det är ett stort samhällsproblem då det hindrar både barns individuella utveckling lika mycket som landets möjligheter till framtidsutveckling. Många barns rättigheter på Elfenbenskusten överskrids dagligen och detta är ett globalt problem som bör utkämpas av alla inblandade aktörer.

Företag som köper kakao från Elfenbenskusten såsom Nestlé har blivit kritiserade sedan ett årtionde tillbaka om att det förekommer barnarbete på plantagen. Media och allmänheten har satt press på Nestlé för att ta sitt ansvar i problemet men idag finns det studier där resultatet har visat att det inte är mycket som har förändrats. En rapport från Tulane University i USA visar att den överenskommelse som de största chokladföretagen, inklusive Nestlé, skrev på 2001 inte har varit tillräcklig. Studien tog reda på att mindre än 4% av människorna som jobbar på kakaoplantage på Elfenbenskusten fick hjälp och ungefär 33 000 barn.¹⁰ I överenskommelsen, The Harkin-Engel Protocol, lovade de att ta omedelbara åtgärder och hantera detta med nödvändighet.¹¹ Nestlé som en av de största chokladföretagen bör idag ha utfört flera åtgärder för att avskaffa barnarbetet men bevisligen syns det inte i statistiken.

6 Bartholdson, Örjan & Valentin Mats, *Chokladens mörka hemlighet*, 2006, s.23.

7 Vigneault- Dubois, Louis, *Children struggle to access basic education as schools remain closed in Cote d'Ivoire*, UNICEF Cote d'Ivoire, Bouaké, 2011, (http://www.unicef.org/infobycountry/cotedivoire_57879.html).

8 Bartholdson, Valentin, 2006, s.28.

9 Agbu, 2009, s. 19.

10 Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Ivory Coast cocoa farms child labour: Little change, 2011-11-10, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15681986>, (hämtad 2011-12-01).

11 Chocolate Manufacturers Association, the Harkin Engel Protocol, 2001-09-19, <http://www.cocoainitiative.org/images/stories/pdf/harkin%20engel%20protocol.pdf> (hämtad 2011-12-14).

I och med att Elfenbenskusten tillgodoser cirka 40 procent av all världens kakaokonsumtion står kakaoindustrin för en tredjedel av Elfenbenskustens exportinkomster.¹² Det gör industrin till en stor arbetsmarknad som ger mycket arbetsmöjligheter för folket. Inom industrin finns många processer med olika typer av arbetsuppgifter, allt från att böterna planteras till att den skickas ut från landet i exporten. Några uppgifter kan kräva tyngre arbete än andra då barn kan utsättas för skador när de inte har tillräckligt med kapacitet eller utveckling för uppgiften.

3.2 Arbetsprocess och hälsorisker

Elfenbenskustens kakaoproduktion kommer till största del från mindre familjeägda plantage där de flesta som jobbar är släkt eller har relation till familjen. Arbetet på plantagen varierar under året, den har sin mest arbetskrävande period i september till oktober när det är skördetid. Från en vetenskaplig artikel ges nedan de vanligaste typerna av arbete som barn kan jobba med.¹³

- Ogräsrensning: behövs ungefär två gånger om året och för att utföra detta används oftast en machete. För barnen är detta farligt arbete eftersom de inte har tillräckligt med muskler, fokus eller koordination.
- Agrokemisk applicering: de flesta producenter vill att kakaoträden ska sprutas med olika bekämpningsmedel och gödningsmedel som utsätter barnen för stor hälsorisk i sin utveckling och de lär inte vara lika försiktiga när de använder dessa medel.
- Skördetid: när alla kakaokapslarna ska skäras ner från träden är det den mest arbetskrävande perioden, även här använder de machete.
- Insamling av kapslarna: alla måste plockas upp och insamlas vilket efter många timmar är en tung last för kroppen.
- Separera bönan från kapseln: skära med machete för att dela kapseln och sedan plocka ut bönan, detta är ofta en arbetsuppgift speciellt för barnen.

Av allt detta att döma syns det tydligt att uppgifterna kräver enorm kroppslig kapacitet för barnen och att användning av vassa verktyg så som machete är vanligt. Under ILOs konvention 182, 3 (d), står det att de de värsta formerna av barnarbete inkluderar arbete som sannolikt kommer att skada barnets hälsa. Rekommendation 190 till paragraf 3 tydliggör vilka typer av uppgifter som ska anses

12 J. Schrage, Elliot, P. Ewing Anthony, *The Cocoa Industry and Child Labour* p.99-112, the University of Iowa Center for Human Rights, 2005, s.100.

13 B. Nkamleu, Guy. Kielland, Anne, Modeling farmers' decisions on child labor and schooling in the cocoa sector: a multinomial logit analysis in *Côte d'Ivoire, Agricultural Economics* 35 p.319-333, 2006, s.321.

vara riskfyllda, där står det bland annat om arbete med farliga verktyg, manuell hantering av tung last och arbete med en ohälsosam miljö med t.ex. skadliga ämnen.¹⁴

Alla arbetsuppgifterna presenterade ovan kan räknas under denna artikel. Skadligt arbete som detta kan också innebära att barnen förlorar möjlighet till skola och får för tidiga sjukdomar och handikapp.¹⁵ Mycket arbete inom jordbrukssektorn där uppgiften är att lyfta tung last under många timmar kan leda till kronisk smärta och skada eftersom ett barns skelett inte har utvecklats färdigt.¹⁶ Barnarbete kan också leda till negativa psykologiska effekter då barnet vistas i en farlig miljö. Att barn inte känner att de är älskade eller har egenvärde kan orsakas av dåligt självförtroende när de har blivit offer för utnyttjade i arbete. En av de värsta effekterna är att barnets egna känsla av intuition försvinner efter en lång tid av manipulering. Då kan inte barnet längre känna när något är fel, istället tror de att de förtjänar att bli utnyttjade vilket gör att barnets verklighetsuppfattning inte stämmer.¹⁷

4. Urval av folkrättens betydande ramverk

4.1 International Labour Organisation

International Labour Organisation (ILO) grundades 1919. Genom den Industriella revolutionen ansågs barn och kvinnor behöva skydd på grund av den ojämlika behandlingen i jämförelse med manliga arbetare. Från denna period sattes arbetslagar både på nationell och internationell nivå i rampljuset.¹⁸

I och med utveckling och globalisering blev stora delar av världen mer medveten om hur livet för vissa barnarbetare i utvecklingsländer kunde se ut och hur de kunde utnyttjas av arbetsgivare från utvecklade länder som hade produktionsplatser i utvecklingsländerna. Konvention 138 om minimiålder för barnarbete skapades 1973 vilken från skeptiker anses ha ett västerländskt perspektiv. Detta eftersom de flesta medlemsstater som grundade organisationen är från västvärlden.

14 Nesi, Giuseppe, Nogler, Luca & Pertile, Marco (red.), *Child labour in a globalized world: a legal analysis of ILO action*, Ashgate, Aldershot, Hants, England, 2008, s.87.

15 Fassa, Anaclaudia, Parker, David L. & Scanlon, Thomas J. (red.), *Child labour: a public health perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2010, s. 116.

16 Kielland, Anne & Tovo, Maurizia, *Children at work: child labor practices in Africa*, Lynne Rienner, Boulder, 2006, s.126-127.

17 Kielland, Tovo, 2006, s.132-133.

18 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.39.

Det var svårt för nya utvecklingsstater att ratificera och implementera den nya konventionen på grund av många orsaker såsom ekonomiska, kulturella och rättsliga. Dessutom vill författarna Nesi, Nogler och Pertile påpeka att konventionen 138 har en normativ karaktär vilket gjorde att den gav abstrakta riktlinjer. Dessa orsaker resulterade i att antalet ratifikationer var mycket lägre i denna konvention i jämförelse med de tidigare angående minimiålder, endast 46 medlemmar till år 1998.¹⁹

Under århundradet skapades det 10 konventioner rörande minimiålder inom olika områden, det fanns en som gällde inom jordbrukssektorn som antydde att barn under 14 år inte ska bli anställda och arbetet får inte äventyra barnets utbildning. Emellertid var det förvirrande för ILO att ha så många konventioner inom ett och samma område vilket ledde till att de skapade konvention 138 som blev en konvention som skulle ersätta alla de tidigare.²⁰ ILO förstod att det inte endast räckte med konventionen 138 för att bekämpa barnarbete på grund av dålig konsensus. Därefter skapades konvention 182 om förbud mot och om omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete.²¹ Detta argumentet kunde de enas om och det som kunde överskrida klyftan mellan universalism och kulturell relativism.

Art.1 i konvention 138 säger att varje medlemsstat:

”...förbinder sig att inom sitt eget land fullfölja en politik som syftar till att säkerställa...att successivt höja minimiåldern för tillträde till anställning eller arbete till en nivå som gör det möjligt för ungdomar att uppnå full fysisk och psykisk utveckling”.²²

Denna riktning är den delen av konventionen som inte är endast normativ när den påvisar att varje medlemsstat måste göra konkreta förändringar i deras nationella politik. Dock finns det svagheter med denna artikel eftersom det står inte hur detta ska implementeras och att en medlem inte måste företa sig åtgärder utanför de andra som står i konventionen.

Konventionen framhäver att skolgång är betydelsefullt och att arbete inte får inskränka på skoltimmar. Däremot stater som endast har gjort regleringar gentemot detta kan inte anses ha

19 Nesi, Nogler, Pertile, s.40.

20 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.43-44.

21 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.41.

22 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.48.

implementerat konventionen till fullo. Dessa stater har i sådana fall uteslutit att reglera minimiåldern vilket är väsentligt i processen. En viktig aspekt att markera är att även barn inom familjearbeten såsom inom jordbruket kan räknas till denna konvention med bortsett från om en stat skulle hänföra till någon av undantagen i artiklarna 4 och 5.

Fortsättningsvis finns det en tydlig flexibilitet i konventionen i ett par artiklar där stater kan göra undantag om nödvändigt. Trots det är denna möjlighet begränsad på ett år från det att staten har ratificerat konventionen till att den första nationella rapport om deras tillgivenhet till konventionen är fastlagd. Det innebär att landet inte har så lång tid på sig tills de måste ha beslutat om de vill ha några undantag från konventionen.²³ Dessutom kan ett land inte med säkerhet förutse sin framtid med eventuella förändringar som kan komma att ske inom t.ex. ekonomin. Detta visar att konventionen försöker se till de olika förutsättningar som utvecklingsstater kan ha genom denna möjlighet, samtidigt som den ger begränsningar inom möjligheten för att tydliggöra konventionens faktiska syfte att bortföra barnarbete.

4.2 The Convention on the Rights of the Child

1989 grundades the UN Convention on the Rights of the Child (CRC) och denna är ett bra komplement till konvention 138, ILO bestämde sig för att anta CRC 1996²⁴ med syfte att vara ett ytterligare bra instrument i processen. Art. 32 i CRC innefattar förbud mot ekonomisk utnyttjande och ger också direktions till hur stater ska implementera konventionen genom att fastlägga en minimiålder för arbete samt insätta bra regler för antalet timmar och arbetsvillkor.²⁵ Artikeln uppger även vilka typer av arbete som inte får utföras av barn såsom farligt arbete, får inte inskrida på utbildning, inte skada barnets hälsa eller vara farlig för barnets psykiska, själsliga, moraliska eller sociala utveckling. Följaktligen lägger denna artikel tonvikt på utnyttjandet av arbete och inte ett totalt förbud mot barnbete.²⁶ Det är ett sätt att försöka hitta balansen mellan universalism och kulturell relativism samt barnets vilja.

Artikel 32 i CRC ger mer utrymme för alla staters olikheter när det kommer till traditioner angående

23 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.49

24 Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.60.

25 The Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989, 1577 U.N.T.S 3.

26 Humbert, Franziska, *The challenge of child labour in international law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, s.68.

barndomen. Den visar på att allt arbete som ett barn gör behöver inte vara dåligt eller skadligt för barnets utveckling och hälsa. Lätt arbete inom familjen kan vara ett annat sätt att lära sig saker och kunna utvecklas. Dock får inte glömmas att utnyttjande sker ofta i den informella sektorn inom familjen och barnarbete inom jordbruket är i den sektorn genom familjeplantagen.

Vidare utpekar art.32 (1) i CRC att ekonomiskt utnyttjande inte får ske någonstans överhuvudtaget om det negativt påverkar barnets hälsa och utveckling.²⁷ I CRC är allt arbete som kan vara skadligt för barnets hälsa och utveckling förbjuden och därmed inklusive vissa arbetsuppgifter inom jordbruk såsom användning av machete på kakaoplantage. CRC har mer fokus vid varje barns individuella utveckling än på vad som generellt ska vara idealistiskt för alla barn. Utbildning och obligatorisk skolgång framstår som otroligt viktigt och en av de lösningar angående barnarbete. Både i minimiålder konventionen 138 art.2 och CRC art.32 (1) syns det att skolan förespråkas.

Dessutom genom att ILO tillade en ny konvention 182 (1999) om att eliminera de värsta formerna av barnarbete har fokuset sedan dess självfallet inte varit på konvention 138. Prioritering istället har varit att vidta åtgärder för dessa värsta formerna. Eftersom en minimiålder för att förbjuda barnarbete verkar svårt att komma överens om kan den konventionen därmed inte ses som en av de främsta verktygen. Arbetet mot barnarbete i utvecklingsländer har som första steg att försöka eliminera de värsta formerna av barnarbete.

4.3 Västerländskt perspektiv?

Vissa menar att konvention 138 har en västerländsk eller eurocentrisk synvinkel. Historiskt sett var bekymmer om barns och kvinnors arbetssituation i centrum kring årsskiftet mellan 1800 och 1900-talet i västerländska europeiska samhällen. De rådande normerna och värderingarna som fanns då låg i grunden för organisationens skapande och därmed finns genom utvecklingens gång i konvention 138.²⁸ När utvecklingsstater kom att ta en alltmer betydande roll inom ILO blev det motsättningar kring värderingarna och därmed motverkades arbetet. Ett nytt förhållningssätt angående barnarbete var nödvändigt om de skulle kunna ha en balans mellan universalism och kulturell relativism.²⁹

²⁷ Humbert, 2009, s.70.

²⁸ Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.53-54.

²⁹ Nesi, Nogler, Pertile, 2008, s.55.

Denna frågan är något som har debatterats om sedan konventionen skapades och därefter har vissa nya försök gjorts för att kunna hitta den rätta balansen. Det är en svår fråga då värderingar och normer ofta är djupt inbäddade i samhällens kultur och historia. Det är inte konstigt att det har uppstått svårigheter när medlemsstater ska komma överens då västerländska värderingar är i framkant samtidigt som det är i utvecklingsstater som barnarbete är mest utspridd. Däremot kunde de komma överens om den värsta formen av barnarbete genom att skapa konvention 182 vilket visar en gemensam vilja att ta ett steg åt rätt riktning.

5. Fairtrade

Organisationen Fairtrade International grundades 1997 och kämpar för att förbättra förutsättningarna för både odlare och anställda i utvecklingsländer, för att kunna ge dem bättre levnads och arbetsvillkor. Fairtrade arbetar genom att sätta en oberoende produktmärkning och certifiering på varor som har uppfyllt vissa kriterier.³⁰ Dessa stämmer även överens med ILOs konventioner om barnarbete samt the United Nations (UN) konvention om barns rättigheter. Att föräldrar vill det bästa för sin barn är något som Fairtrade utgår från och därmed anser de att den långsiktiga lösningen med barnarbete är att se till så att föräldrar får bättre förutsättningar. På det sättet ge dem möjligheten att kunna försörja sina barn och låta dem få gå i skolan.³¹

5.1 Fairtrade som en möjlighet för Nestlé

En studie om att avskaffa barnarbete på Elfenbenskusten har visat att just certifiering är ett viktigt verktyg i processen.³² Fairtrade ger produkter en certifiering genom deras märkning och på det sättet kan konsumenten vara garanterad att kriterierna följs som motverkar att barnarbete förekommer. Det är sannolikt att människor vill hellre köpa varor producerade utan barnarbete och kan med en enkel märkning göra detta val. Den här typen av arbete är ett bra sätt för företag att kunna välja att sälja rättvisemärkta varor som ger deras anställda bättre förutsättningar i arbetsliv och levnadsförhållande.

30 Fairtrade, 2011, <http://www.fairtrade.se/cldoc/627.htm>, (hämtad 2011-12-13).

31 Bergeå, 2011, s.12.

32 Bergeå, 2011, s.12.

Det finns bevis för att certifiering är betydelsefullt och fungerar i avskaffandet av barnarbete, trots det är det inte mycket av kakaon som är certifierad. Endast 3-5 procent av den kakaon som produceras har certifierats av någon av de tre största märkningarna, varav Fairtrade är en.³³ De ekonomiska villkoren för en odlare och anställda blir mer stabil om kakaon är certifierad. Eftersom att världsmarknadspriserna kan sjunka till en nivå som odlarna inte kan leva på har Fairtrade som krav att odlaren ska få ett ”minimipris” som täcker åtminstone produktionskostnaden. Det betyder också att om världsmarknadspriset skulle bli högre än ”minimipriset” måste köparen betala detta priset till odlaren. För odlare med mindre produktion är ofta tiden mellan investering och försäljningen lång vilket kan vara jobbigt ekonomiskt. Fairtrade ger då möjlighet till finansiering vilken innefattar längre handelsavtal som ger odlaren en chans för att kunna planera sin framtid och ha bättre medvetenhet kring sin ekonomiska situation.³⁴

Som nämnts ovan är det en mycket liten del av all kakaoproduktion i världen som är certifierad även fast det är en snabb och tillfällig lösning för de ekonomiska problem som många odlare och anställda har på kakaoplantagen. Att Elfenbenskusten står för cirka 39 % av alla kakaoproduktion i världen visar på att det landet med deras plantage behöver mycket fokus. Att börja bekämpa barnarbete där skulle bidra till stora förändringar vad gällande barns liv, de skulle kunna få möjlighet till skola istället för arbete vilket också är ett viktigt steg för landets framtidsutveckling. Tanken på om all kakao från Elfenbenskusten skulle vara certifierad är överväldigande. Företag som köper de största andelarna därifrån bör efter ett årtionde, då pressen på ansvar var som störst, hjälpa sina anställda att kunna få åtnjuta sina mänskliga rättigheter som de kanske inte ens själva vet att de har. Barnen är landets framtid och stora företag kan välja genom att rättvisemärka sina produkter vara med och påverka tusentals barns framtid.

Odlare som har småskalig produktion såsom många ägare av kakaoplantage är oftast med i någon slags organisationsform i produktionsprocessen. Det finns vissa standarder specifika för kakaoplantage som organisationen eller liknande måste följa för att få en Fairtrade certifiering. I kriterierna står det att barn under 15 år inte får anställas och om barn nu skulle jobba på plantaget finns det strikta restriktioner. Bland annat får arbetet inte påverka skolgången negativt, endast arbete efter barnets ålder och barnen får inte riskeras att utnyttjas. Barn under 18 år får inte arbeta med

33 Bergeå, 2011, s.12.

34 Bergeå, 2011, s.14-15.

farliga verktyg eller gifter som kan skada barnets hälsa och säkerhet.³⁵

Det urvalet av kriterier presenterade ovan är precis det som inte följs på Elfenbenskusten. Om aktörerna inom kakaoproduktionen på Elfenbenskusten skulle vidta dessa åtgärder skulle det innebära att barn endast arbetar under acceptabla förhållanden där varken deras utbildning eller hälsa kommer till skada. Men inte först företag och organisationer uppfyllt alla Fairtrade kriterierna kan de få certifieringen. Det skulle både minska fattigdomen och höja levnadsstandarden om kakaoplantagen gjorde sig värda till en certifiering.

Fairtrade har monitorering över alla produkter producerade med Fairtrade, de kontrolleras av ett certifieringsorgan. Årliga kontroller görs på plantagen och om det upptäcks att barnarbete förekommer finns det specifika åtgärder som vidtas direkt, i värsta fall dras certifieringen tillbaka.³⁶ Det är ett bra sätt att se till att Fairtrades kriterier efterlevs så att det inte är någon organisation eller företag som först tar ställning på grund av att de vill ha ett bra yttre för att sedan lämna. Fairtrade är ett sätt för företag att välja ta ansvar och faktiskt göra konkreta saker för att bekämpa barnarbete, de kan inte komma undan genom att de endast har skrivit på något avtal om riktlinjer som de sedan inte följer i praktiken.

5.2 Grund från västerländskt perspektiv?

Fortsättningsvis är det väsentligt att lyfta fram en diskussion som tidigare har nämnts i denna uppsats om att avskaffandet av barnarbete är ett västerländskt eller eurocentriskt präglad. Fairtrade har som grundpelare att luta sig mot ILOs konventioner om barnarbete. Kritik till konventionerna finns eftersom att de länder som skapade dessa regler i huvudsak kom från väst och främst Europa. I grunden härstammar reglerna efter de normerna och värderingarna som dessa länder hade under den tiden när ILOs konventioner utvecklades. Som påpekats finns det fortfarande problem vid försök att överföra normer från väst till platser som har i sin tradition och kultur att barn kan arbeta.

Författarna Abebe och Bessell framhäver i deras artikel ett perspektiv som menar att ILO alltid har haft en framhållning av att barndomen ska vara fri från arbete. Det har gjort att föreställningen om att barn inte ska arbeta har blivit en global norm och åtgärder för att förbättra barns arbetsvillkor

³⁵ Bergeå, 2011, s.17.

³⁶ Bergeå, 2011, s. 19.

endast är ett kortsiktigt mål. Abebe och Bessell menar att det finns forskare som har studerat om det finns en trend för att skapa en gemensam ”världsbild av barndom”. Då föreställningen har tidigare varit bestämd i mindre omfång beroende på faktorer som geografi, klass och kön har den gradvis utvecklats till att bli en delad bild för alla.³⁷

Det är ganska självklart att normerna som ursprungligen kommer från väst inte kan komma att förverkligas i samhällen lika snabbt som normen av barnarbete skiftade. Bara för att den nya uppfattningen kom att spridas globalt och stater försöker ändra den nationella politiken förändrar inte faktumet att barns liv ser olika ut runt om i världen. Det betyder att konceptet av en global norm hur barndomen ska se ut är ganska trångsynt då barn skiljer sig åt i många faktorer med olika förutsättningar. Bara för att stater kan kriminalisera vissa typer av arbete betyder det inte att det fungerar bra ihop med verkligheten för många barn.

För att kunna avskaffa barnarbete kanske det bästa för Afrika och Elfenbenskusten är att försöka hitta sin egen filosofi för utveckling som är trovärdig och realistisk.³⁸ Istället för att låta deras egna ideologier försvinna i och med spridningen av den västerländska bör de hitta ett sätt som passar in i deras samhällen. För övrigt är det universellt oacceptabelt att barn utsätts för utnyttjade vilket det behövs ett internationellt samarbete för att bekämpa genom bland annat olika konventioner och organisationer. Däremot bör de olika typer av arbete som barn gör identifieras och jämföras med det särskilda samhället som barnet lever i. Följaktligen visar detta att de internationella konventionerna bör försöka anpassas till de olika uppfattningarna som barn har.

Enligt Osita Agbu bör samhällen i Afrika undersöka tiden mellan barndomen till tiden man blir vuxen vilket kallas för ungdomen i västerländska samhällen.³⁹ Där framhäver Agbu en viktig aspekt då det verkar som att barnen engagerar sig i arbeten som vanligtvis brukar utföras av vuxna. Arbeten där barn inte ännu har utvecklats varken psykiskt eller fysiskt bör de inte ägna sig åt bevisligen. Emellertid kanske de kan börja med dessa arbeten i en liten skala under ungdomen då de närmar sig färdig utveckling fysiskt och har kommit längre i den psykiska utvecklingen. Ungdomen kan ses som en tid att lära sig viktiga saker för att kunna bli vuxen i framtiden.

37 Abebe, Tatek, Bessell, Sharon, Dominant Discourses, Debates and Silences on Child Labour in Africa and Asia, *Third world Quarterly*, 32:4, 765-786, 2011, s.766-767.

38 Agbu, 2009, s.14.

39 Agbu, 2009, s.15.

När ILOs konventioner förespråkar att anställning av barn endast ska tillåtas vid 15-års ålder då grundskolan är avslutad visar att skola och arbete inte ska sammanfalla. Fairtrade främjar också denna synvinkel och anser att möjligheten till utbildning genom ekonomisk säkerhet är viktigt för avskaffandet av barnarbete. Indirekt betyder det också att barndomen är samma sak som skola och när man är vuxen ska man arbeta. Detta är i många barns ögon en konstigt synsätt då de ofta kombinerar dessa och det faktiska arbetet bidrar till att barnet har råd att gå i skolan. Det skapar också en slags påfrestning hos barnen då normen av barnets rättigheter och familjens ekonomiska behov kommer i kläm.⁴⁰

Att sänka kostnaderna för att gå i skolan är ett bra steg för att kunna ge fler barn möjlighet till utbildning. Dock innebär det förmodligen i de flesta fall att barnen inte slutar att jobba, utan att skolan blir en ytterligare uppgift för barnet att engagera sig i eftersom barnets uppgifter i arbetet är viktigt. När föräldrar skickar sina barn till skolan betyder det också att betydelsefull arbetskraft försvinner i familjens jobb på plantagen. Det ger negativa effekter i den gemensamma plånboken eftersom de sannolikt måste anställa någon som kräver en betalning för arbetet.

5.3 Fairtrade om Nestlé

Fairtrade anser att företag ofta har en policy om ansvarsfull produktion med långsiktiga mål. Förutom bra uppsatta mål vill de att företagen ska ändra sina ord till handling och börja agera idag. En del företag har satsat stort på Fairtrade och dessa är en förebild i kampen mot barnarbete, som t.ex. chokladföretaget Cadburys.⁴¹ Nestlé bestämde sig 2009 att deras chokladsort Kit Kat skulle bli Fairtrade certifierad i England och Irland vilket Fairtrade visade stor tacksamhet över. Fairtrade Labour Organisations VD Rob Cameron sa:

“FLO applauds Nestlé UK for taking this significant step towards changing the nature of the cocoa industry as we know it today, bringing us one step closer to our vision of reducing poverty through sustainable development. We look forward to deepening our relationship with Nestlé UK and working together towards this vision”.⁴²

⁴⁰ Abebe, Bessell, 2011, s.770.

⁴¹ Bergeå, 2011, s.22.

⁴² Fairtrade, FLO congratulates Fairtrade Foundation and Nestlé UK on Kit Kat announcement, 2009-12-07, http://www.fairtrade.net/single_view1.html?&cHash=2744de54d51626faf17e23c37a61e531&tx_ttnews%5Btt_news%5D=117 (hämtad 2011-12-14).

Det här uttalandet visar att Fairtrade tycker att Nestlés beslut att märka en av deras chokladkakor var betydelsefullt eftersom att de anser att det kan bidra till att minska fattigdomen inom kakaoindustrin på Elfenbenskusten. Enligt Cameron kommer Fairtrade och Nestlé få ett bättre samarbete samt att de delar samma vision om att minska fattigdomen genom en hållbar utveckling. Trots att denna insats kommer åtta år efter att företaget hade avtalat i the Harkin Engel protokollet om att vidta effektiva åtgärder för avskaffandet av barnarbete. De har skrivit under i protokollet att de vid år 2005 kommer att ha utvecklat industristandarder för att se till att kakaoprodukter inte ska ha tillverkats av den värsta formen av barnarbete. Det löftet låter trovärdigt men i denna mening är även ordet, ”frivilliga”,⁴³ standarder inklämt vilket skapar en känsla av att löftet är opålitligt. Företagens misslyckanden att agera gentemot vad de hade lovat om i protokollet visar tydligt de begränsningarna som finns med frivilliga handlingar. Detta lyfter upp frågan kring om de lovade standarderna endast var för PR syfte istället för att direkt försöka hantera problemet med barnarbete.

44

Nestlés insats genom Fairtrade för att bekämpa barnarbete är åt rätt riktning och det tyder på att de på något sätt vill ta ansvar över vad som pågår på kakaoplantagen. Det är inte mer än rätt att de äntligen gör konkreta handlingar som faktiskt med all säkerhet kommer att ge barnen på kakaoplantagen bättre arbetsvillkor och levnadsstandard. Däremot känns det lite överdrivet att Fairtrade visar en så stor tacksamhet för denna insats när Nestlé kunde göra så mycket mer samt att det har tagit lång tid innan detta hände. Nestlé köper en stor andel av kakaon som produceras från Elfenbenskusten och har kapaciteten att vara en betydande faktor vad gäller avskaffandet av barnarbete men kämpar inte fullt ut i jämförelse med vad de kan åstadkomma. Varför inte arbeta ännu mer med Fairtrade för att försäkra sig om att alla chokladkakor från deras företag ska vara utan priset av barnarbete?

6. Nestlé

Nestlé är ett företag om hälsa, näring och välbefinnande. De vill erbjuda deras konsumenter välsmakande mat med många valmöjligheter i olika tillfällen när man äter mat. Nestlé tillverkar

43 Chocolate Manufacturers Association, the Harkin Engel Protocol, 2001-09-19, <http://www.cocoainitiative.org/images/stories/pdf/harkin%20engel%20protocol.pdf> (hämtad 2011-12-14).

44 Humbert, 2009, s.354.

många olika sorters välkända chokladkakor såsom Kit Kat, After Eight och Smarties.⁴⁵ De flesta människor i Sverige har ätit någon av dessa ända sen de var barn utan att tänka på hur eller var de tillverkas. Mycket av kakaon till dessa chokladkakor kommer från de västra delarna i Afrika, därmed Elfenbenskusten. Nestlé köper över 11 % av all världens kakao varav 70 % är från Västafrika och majoriteten av den kommer från Elfenbenskusten vilket visar på att företaget är en stor aktör inom industrin.⁴⁶

6.1 Delaktighet på Elfenbenskusten

Vid år 2001 sattes de stora chokladföretagen i fokus av media. Anledningen var de allvarliga anklagelserna att det pågick barnarbete på Afrikas kakaoplantage och pressen av allmänheten på företagsansvar blev stor. Även fast oro kring barnarbete hade cirkulerats på internationell nivå sen 90-talet var det inte först i början av 2000-talet då uppmärksamheten var störst som företagen identifierade problemet. Det var en snabb vändning från att inte erkänna de allvarliga arbetsproblemen till att genast ge offentliga löften om att vidta åtgärder. När anklagelserna sattes i centrum var det inget företag som kunde garantera att det inte pågick barnarbete i deras leverantörskedja eftersom de alla köpte åtminstone en del kakao från Elfenbenskusten.⁴⁷

Nestlé bland andra chokladproducenter köper kakao från Elfenbenskusten och har sedan pressen på ansvar angående barnarbete gjort en del insatser för att stärka villkoren på kakaoplantagen. De skrev på the Harkin Engel Protocol, även kallat the Cocoa Industry Protocol (CIP), vilket som nämnt är en överenskommelse mellan de stora chokladföretagen. Protokollet är i samband med ILOs konvention 182 om att avskaffa de värsta formerna av barnarbete, i detta fall i kakaobönans process. Nestlé har också en policy som heter ”Creating Shared Values” (CSV). Enligt företaget är det viktigt att ha delat värde i de mest grundläggande områdena; vatten, näring samt landsbygdsutveckling. I deras presentation nämner de att en av de viktigaste utmaningarna de står för är att avskaffa barnarbete. De vill även bidra till att öka levnadsstandarden för lokala människor på landsbygden.⁴⁸

Nestlé har ett initiativ som heter the Cocoa Plan för att kunna samla allt de gör för att främja en

45 Nestlé, <http://www.nestle.se/brands/Konfektyr/Pages/Konfektyr.aspx> (hämtad 2011-12-13).

46 Sourcing cocoa, <http://www.nestlecocoaplan.com/sourcing-cocoa/>, (hämtad 2011-12-13).

47 J. Schrage, Elliot, P. Ewing Anthony, *The Cocoa Industry and Child Labour p.99-112*, the University of Iowa Center for Human Rights, 2005, s. 104.

48 Nestlé, Landsbygdsutveckling, <http://www.nestle.se/csv/Landsbygdsutveckling/Pages/RuralDevelopment.aspx> (senast hämtad 2011-12-13).

hållbar kakaoproduktion. Denna plan ingår idag i en del av CSVs program och The Cocoa Plan arbetar långsiktigt för att kakaodlare ska få en hållbar utveckling. Den senaste insatsen är att Nestlés Kit Kat ska jobba med the Cocoa Plan och satsa 868 miljoner SEK till 2020. Pengarna ska gå till olika saker såsom utbildning, forskning och gratis kakaoträd.⁴⁹ Nestlé beskriver i the Cocoa Plan hur deras planer är för att ta itu med utnyttjande av barnarbete, på planens officiella hemsida står det:

”All our suppliers and partners are required to abide by our Supplier Code including no use or benefit from forced or compulsory labour, no use of child labour or work that is mentally, physically, socially or morally dangerous or harmful to children, or improperly interferes with their schooling needs”⁵⁰

Genom the Supplier Code som nämns i citatet fastställer Nestlé minimistandarder som inte är förhandlingsbara. Nestlé ber alla deras anställda och personal i deras företag att respektera dessa och företaget menar att the Supplier Code är en väsentlig del i alla deras förhandlingar.⁵¹ I citatet står det att alla leverantörer och partners ska följa dessa minimistandarder, inklusive att barnarbete förbjuds. Det som har presenterats i detta avsnitt från Nestlés policy visar att de har lagt tid på att fundera kring barnarbete i deras leverantörskedja. Å andra sidan är det inte förvånansvärt att de har gjort dessa initiativ med tanke på all press och kritik som de har fått vilket skulle kunna ge förödande konsekvenser för företaget.

Nestlé och de andra stora chokladföretagen måste bry sig om sitt rykte för att kunna uppehålla ett eftertraktat märke inom chokladkonsumtionen med bra försäljningssiffror. Pressen kom inte endast från allmänheten utan även från regeringar. USAs regering funderade kring att placera Elfenbenskustens kakao på den förbjudna listan av varor. Där diskuterades det om att alla kakaoprodukter från det landet måste vara märkta med ”no child slave labour”.⁵² Eftersom kritiken var överväldigande och diskussioner kring reglering som skulle ha enorma effekter för Nestlés ekonomi fanns det inte någon annan utväg än att acceptera deras ansvar i problemet. I och med att

49 Nestlé, KITKAT hjälper världens kakaodlare, 2011-12-15,

<http://www.nestle.se/featuredstories/Pages/KITKAThjelpervarldenskakaodlare.aspx> (senast hämtad 2011-12-15).

50 Nestlé, Tackling child labour, The Cocoa Plan, <http://www.thecocoa.com/the-cocoa-plan/child-labour/tackling-child.aspx> (senast hämtad 2011-12-15).

51 Nestlé, Suppliers,

<http://www.nestle.com/Investors/CorporateGovernance/CodeOfBusinessConduct/Suppliers/Pages/SuppliersHome.aspx> (senast hämtad 2011-12-15).

52J. Schrage, P. Ewing Anthony, 2005, s.104.

de har fastställt CIP och the Cocoa Plan betyder det indirekt att företaget medger att de kan vara med och påverka barnens situation på kakaoplantagen. Nestlé medger att de har kapaciteten och ansvar för att kakaon som de köper inte ska vara framställd av barnarbete.

6.2 Tio år efter The Harkin-Engel Protocol

Sedan 2001 har Nestlé uppenbarligen gett löften och gjort vissa förändringar i deras policy. Däremot finns det tio år senare studier och undersökningar som bevisar att det fortfarande finns barn som arbetar med uppgifter på plantagen som är förbjudna enligt folkrätten som Nestlé för övrigt hävdar sig förespråka. Problemet verkar vara att de antar sig alla dessa utmaningar men genomför dem inte effektivt och övervakning av plantagen kan inte vara särskilt förekommande. Självklart kommer barnarbete fortsätta om det inte görs ordentliga satsningar, ageranden lite här och lite där är inte lösningen på barnarbete.

BBC News var och gjorde ett reportage på Elfenbenskusten i början av november detta år. Där besökte de kakaoplantage och träffade flera barnarbetare som jobbar med bland annat machete. Barnen sitter tysta och jobbar med sår på kroppen utan att ett första hjälpen paket finns inom synhåll. Det framgår även att många av barnen inte går i skolan. I deras undersökning får de även reda på att kakaobönorna är nästan omöjliga att spåra när de väl har blivit sålda på marknaden vilket innebär att man inte vet hur de har blivit producerade.⁵³

I samma reportage träffar BBC News också en konsult för omvärldsrelationer för Nestlé i London, då cheferna inte ville prata om detta, för att ta reda på vad de har att säga om saken. Reportern Humphrey Hawksley frågar om de anser att resurserna för att bekämpa barnarbete inte har varit tillräckliga. Konsulten Joanna Scott svarar att de har gjort satsningar under dessa tio år sedan barnarbete fick den stora uppmärksamheten, samtidigt som hon medger att mer behöver göras. Att cheferna för Nestlé UK inte ens kan ta sig tiden eller viljan att träffas angående ett sådant grovt problem är respektlöst. Barnen på plantagen på Elfenbenskusten förtjänar ett erkännande av den ledande styrelsen att utnyttjandet fortfarande pågår eftersom Nestlé är en betydande aktör. För att kunna vidta nödvändiga åtgärder måste styrelsen sätta detta i centrum och faktiskt visa på ett genuint stöd för barnen för att alla företags anställda också ska ta detta på allvar.

⁵³ Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Cocoa Farms in Ivory Coast still using child labour, 2011-11-10, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15686731> (senast hämtad 2011-12-14).

Det har visats att fallande priser på marknaden har resulterat i att fler barn arbetar,⁵⁴ och det är därför bra för företaget att genom Fairtrades certifiering försäkra ett minimipris som inte är lägre än produktionskostnaden. En annan effekt av fallande priser är att de betalda anställningarna sjunker och att uppgifterna hos familjemedlemmar på plantagen ökar. Detta kan leda till att barnen lägger mindre tid på skolan eller avslutar den helt för att hjälpa till att försörja familjen. I en undersökning som Swedwatch utförde uppenbarades det att många barn inte får sin lön först efter ett år och den går genom en mellanhand samt att avtalen ofta är muntliga. Konsekvensen av detta kan bli att de inte får den avtalade summan pengar som var planerad från början. I undersökningen fick de även reda på att den genomsnittliga lönen för vuxna låg kring 1500 SEK per år och barnarbetare får oftast lägre än vuxna.⁵⁵

Ett stort problem är att odlare försöker minska antalet anställda på grund av flera orsaker som t.ex. dålig avkastning och låg lönsamhet. Det leder till att barn istället får arbete för att de är billigare arbetskraft. I det nämnda reportaget av BCC säger en odlare på Elfenbenskusten att när det är låga priser på marknaden går det sämre för honom, vilket han antydde att det var den tiden när reportern frågade. Här kan ett samband dras med en stor sannolikhet att ju sämre det går för odlaren på grund av världsmarknadspriset desto sämre blir det även för barnen. Förmodligen träffade BBC många barn på grund av behovet av den billiga arbetskraften då priserna faller. Det är ett bra exempel för att införskaffa Fairtrade certifiering som mål på alla kakaoprodukter då odlarna inte får mindre än minimipriset.

Fortsättningsvis finns det ett social-kulturellt perspektiv som Abebe och Bessell lyfter fram i deras artikel. Det perspektivet menar att de arbeten som barn ägnar sig åt varierar beroende kultur och många individuella faktorer som t.ex. förmåga, ålder och kön. Som diskuterats tidigare ses det västerländskt och okänsligt att förbjuda barn att arbeta i relation till deras liv och behov.⁵⁶ För många barn betyder det mycket att de kan få arbeta på deras familjs plantage och kan bidra ekonomiskt. Undersökningar tyder också på att barnen kan känna sig både stolta och få självförtroende genom just det ekonomiska bidraget. Ytterligare finns det argument som även menar att barnen har rätt till de fördelarna som deras arbete ger dem. Arbetet har gjort så att många barn kan köpa saker, mat och gå

54 Bartholdson, Valentin, 2006, s.30.

55 Bartholdson, Valentin, 2006, s. 34.

56 Abebe, Bessell, 2011, s.770.

i skolan. I många fall kan det bli en tvärtom effekt, att det istället orsakar många negativa effekter för barnen när de förbjuds att jobba.⁵⁷

Samtidigt som vi bör lyssna på vad barnen har att säga är det svårt att tillåta vissa arbetsuppgifter även fast barnet själv vill utföra dessa. Barnens syn på deras arbete är inte endast influerat av kultur och ekonomi. Vilken position de har i familjens generations hierarki är också en faktor.⁵⁸ Trots att mycket av dessa argument och undersökningar för att barn kan arbeta stämmer finns det fortfarande ett dilemma. Vilken typ av arbete är det som ska vara tillåtet i både nationella lagar och folkrätten. Vi har olika perspektiv på vad som anses vara lätt eller farligt arbete beroende på vilken skala vi jämför i. Ett barns vardagliga hemmasysslor på Elfenbenskusten kan där ses helt naturligt och ofarligt medan i Sverige skulle det anses vara oacceptabelt. Att jämföra barns arbete på Elfenbenskusten med Sverige är inte rimligt.

Det är samtidigt viktigt att inte försöka förfina arbetsuppgifterna med en bild av att de endast tillbringar många fördelar. Det vore inte heller en tjänst för barnen att försöka gömma deras skadliga arbetsuppgifter bakom förklaringar som att det är en lärotid, då kan deras arbete bli undervärderat. Bara för att barnet själv väljer att arbeta på en plats betyder det inte att det är okej, de kan välja arbeten där de utnyttjas. Det är ett komplext ämne att forska kring, varför barn väljer i vissa fall ett arbete där de kan bli utnyttjande i dåliga arbetsförhållanden.

Som framhävts tidigare får barn enligt ILO jobba på plantagen när deras grundskola är avslutad vid 15 års-ålder men inte heller med skadliga uppgifter om barnen är under 18 år. Nestlé ger jobb till tusentals människor genom deras företag inklusive barn. För de barn som är tillåtna att jobba är det viktigt att försäkra dem att deras arbete erkänns som arbete och att de ska få den rätta belöningen. Företaget bör se till att barnen får bra arbetsvillkor i relation till deras uppgifter och ålder. Det får inte vara barn som jobbar under förhållanden där de utnyttjas eller som kan skada dem fysiskt eller psykiskt. Om de betydande aktörerna såsom Nestlé kan uppnå detta mål hittar de en väg mellan barnets vilja, samhällets kultur och folkrättens ramverk.

Med en tillbaka blick på reportaget av BBC News den 10 november intervjuades konsulten Joanna Scott för Nestlé i England. Scott nämner att företaget har jobbat i en utmanande miljö vilket kan till

⁵⁷ Abebe, Bessell, 2011, s.771-772.

⁵⁸ Abebe, Bessell, 2011, s.781.

viss del vara sant eftersom Elfenbenskusten nyligen genomgått inbördeskriget. Ungefär ett år efter att the Harkin Engel Protocol var underskrivet utbröt kriget på grund av att den politiska situationen försämrades, som tidigare beskrivits i uppsatsen. Konsekvenserna var att mer än 3000 människor dog, cirka en miljon blev tvångsförflyttade samt att det blev obalans i kakaoindustrin.⁵⁹ Våldet minskade 2004 då FNs och franska fredsstyrkor kunde separera rebellerna i norr och det regeringsstyrda söder. Efter förseningar kunde det äntligen hållas val om att avsluta konflikten 2010 och november 2011 tillfångatogs den förra oppositions presidenten som hade vägrat att erkänna nederlag vid valet.⁶⁰

Kriget ledde till att kampen för att bekämpa barnarbete hindrades för att regeringen inte hade som prioritet att försöka implementera nya arbetsstandarder. Deras resurser gick istället till att bekämpa det pågående inbördeskriget samtidigt som efterfrågan av kakao minskade resulterade i att fattigdomen ökade. Fattigdom som kanske är den största orsaken till barnarbete från första början bidrog inte direkt till mer fokus på barns rättigheter.⁶¹ När Scott hävdar att Nestlé arbetar i en utmanande miljö är det sant men å andra sidan är det extra viktigt att andra aktörer utanför konflikten hjälper de mest utsatta i kriget vilket är barnen. Speciellt när landet själv inte har tillräckligt med resurser bör andra aktörer som faktiskt har kapaciteten försöka engagera sig ytterligare så att personer i deras leverantörskedja inte ska bli påverkade. En ytterligare satsning på monitorering och undersökningar på plantagen kanske hade bidragit till att barnen inte hade blivit lika skadade av den ökade fattigdomen som kriget orsakade.

6.3 Nya initiativ från Nestlé

Efter BBCs reportage om att barnarbete fortfarande var förekommande på Elfenbenskustens kakaoplantage väckte det stor uppmärksamhet och ytterligare press ställdes på chokladföretagen. I det första reportaget ville inte cheferna hos Nestlé kommentera vad som hade uppdagats men knappt några veckor senare fick BBC svar. I samband med att Nestlé beslutat samarbete med the Fair Labour Association (FLA) svarar José Lopez, Nestlés vice VD för deras verksamhet, att något måste göras. I nyhetsklippet säger Lopez att på det sätt som kakao odlas med barnarbete och mellanhänder inte är hållbart. Nestlé rapporterar att de nu ska starta samarbete med FLA för att

59 J. Schrage, P. Ewing, 2005, s.108.

60 BBC NEWS, Ivory Coast Profile: Overview, 2011-12-05, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13287216> (senast hämtad 2011-12-16).

61 J. Schrage, P. Ewing, 2005, s.111.

börja göra undersökningar på kakaoplantagen redan i december.⁶²

FLA kommer att göra undersökningar på kakaoplantagen på Elfenbenskusten som börjar i januari 2012. FLA kommer att skicka oberoende bedömare för att kartlägga var kakaon kommer ifrån och vilka villkor som har varit rådande. De kommer att ge nödvändig information om hur Nestlé ska jobba för att avskaffa barnarbete. FLA ska publicera en rapport från undersökningen tillsammans med Nestlés åtgärdsplan för de arbetsproblemen som uppdagas i undersökningen. Efter det kommer FLA följa upp Nestlés implementering av planen och intyga om de har gjort framsteg. FLAs president hävdar att det stora testet för företaget kommer att vara om de kan hantera problemet på rätt och hållbara sätt.⁶³

Det är viktigt att en organisation följer Nestlés löften och ser till att de arbetar effektivt för dem. Företaget vet då att någon övervakar deras åtaganden och de känner press på att faktiskt utföra dem. På detta sätt kan de inte bara skriva under avtal utan att genomföra dem i praktiken såsom skedde med de frivilliga standarderna i the Harkin Engel protocol. En annan viktig aspekt från detta samarbete är att Nestlé måste informera allmänheten och publicera rapporter om hur det går med deras arbete på Elfenbenskusten. De ögon som följer företaget kommer att kräva uppdatering och vill se skillnader.

FLA är ett jättebra komplement till Nestlés the Cocoa Plan. För att de ska kunna arbeta med deras utlagda policy i the Cocoa Plan måste de ha strategier för att kunna förverkliga den. Genom FLA kan de försöka nå de grundläggande orsakerna för att barn arbetar och sedan förbättra arbetsvillkoren samt levnadsförhållandena för både barn och vuxna. Som nämnts ovan samarbetar de en del med Fairtrade vad gäller deras chokladkaka Kit Kat. Detta samarbete är också ett sätt för Nestlé att fullfölja deras framlagda policy angående kakaons leveranskedja med mellanhänder och barnarbete.

Ett ytterligare komplext problem är att det är svårt att spåra var kakaon kommer ifrån. Det resulterar i att de inte kan spåra om kakaon är producerad med hjälp av barnarbetare eller inte. Med

62 Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Nestle 'to act over child labour in the cocoa industry', 2011-11-28, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15930981> (senast hämtad 2011-12-15).

63 Pickering, Aaron, Nestlé Taps Fair Labour Association to Map Cocoa Supply Chain, Accelerate Progress in Eliminating Child Labour, Fair Labour Association, 2011-11-28, http://www.fairlabor.org/fla/Public/pub/Images_XFile/R506/FLA_Nestle_Advisory_Nov28.pdf (senast hämtad 2011-12-23).

investering i the Cacao Plan är målet att kakaon ska bli lättare att spåra. Nestlé menar att kakaokedjan är komplex och lång, det finns ungefär 800 000 plantage på Elfenbenskusten. Företaget köper kakao från många afrikanska länder men Elfenbenskusten är landet som de köper mest från. Nestlés vice VD José Lopez hävdar att de tidigare inte har hittat någon trovärdig partner att samarbeta med i liknande projekt och säger att FLA kan hjälpa till med att ta itu med problemet. Efter att FLA har skickat experter och kartlagt vart det förekommer barnarbete ska de och Nestlé arbeta med bland annat regeringen i Elfenbenskusten för att kunna hantera de problem som uppdagas.⁶⁴

6.4 Företagsansvar i socialt arbete

Därutöver leder detta vidare till en central debatt om vem som har mest ansvar vad gällande dessa frågor. Det är en diskussion kring hur mycket ansvar ett transnationellt företag bör eller ska ha i länder där de är aktiva. Att företag har ett socialt ansvar är något som det spekuleras mycket kring. Teorin om Corporate Social Responsibility (CSR) har utvecklats i och med att företag alltmer har fått betydande makt. Grunden för den är att företag ska och bör bidra till rättvisare och mer hälsosamma samhällen.⁶⁵ Därigenom vilken påverkan denna makt har på medborgare. Diskussionen handlar om vilket ansvar företag ska antas ha vad gällande medborgares liv. Vad som är relevant är att företag från väst ofta är aktiva i länder i söder där mänskliga rättighets kränkningar är mycket befintlig.⁶⁶

Att det förekommer många mänskliga rättighetskränkningar i dessa länder visar på många faktorer varav en är att staten inte kan eller vill bekämpa detta. I vilket fall som helst betyder det att staten har misslyckats vad gällande vissa områden. Faktumet att det är vanligt att barn arbetar inom skadliga arbetsmiljöer istället för att ägna sig åt utbildning är tecken på att landet har stora sociala problem. Huruvida staten tar sitt ansvar eller ej bör inte påverka transnationella företags ansvar i frågan. Företag från väst bör ha en policy där de förespråkar nolltolerans av farligt barnarbete.

Barnarbete är inte vanligt i västerländska länder utifrån deras ögon och bör därför försöka vara förebilder för länder som har problem med detta. Stora företag som Nestlé har ett betydelsefullt

⁶⁴ Nestlé, Nestlé becomes first food company to partner with the Fair Labor Association, 2011-11-28,

http://www.nestle.com/Media/NewsAndFeatures/Pages/Fair_Labour_Association.aspx (senast hämtad 2011-12-25).

⁶⁵ Bexell, Magdalena, *Exploring Responsibility Public and Private in Human Rights Protection*, Department of Political Science Lund University, Lund, 2005, s.4.

⁶⁶ Bexell, 2005, s.32-33.

inflytande i barns liv på kakaoplantagen och bör använda deras kapacitet för att göra förändringar. Nestlé har som nämnts tidigare presenterat en policy med mål om att eliminera barnarbete på deras kakaoplantage. De har tagit hjälp av andra partners för samarbete för att lyckas med detta. Däremot är ansvar något som kan vara svårt att kräva av stora företag som Nestlé när det är många personer bakom fasaden. Det är inte en person som kan sätta sina egna moraliska gränser.

Tidigare i uppsatsen har jag beskrivit olika förhållningssätt till vilken typ av barnarbete som ska anses vara lämpligt och vilka som inte ska anses vara det. De flesta synsätten verkar vara överens om att det inte får förekomma barnarbete som är skadligt, däremot finnas det olika uppfattningar om det. De olika förhållningssätten beror som sagt på många saker som t.ex. kultur, socialt konstruktion eller ekonomi. Det blir en utmaning för ett stort företag som Nestlé att ha alla faktorer i åtanke samt utan bestämda gränser för acceptans. Det sociala ansvarstagande handlar mycket om moral vilket är ett abstrakt ämne och inte lätt att komma överens om då alla har sin specifika moral. Företags största intresse är ekonomisk vinst och kanske inte sätter socialt ansvarstagande i framkanten. Dessutom handlar det mycket om moraliska frågor vilket gör det svårt att hitta de bästa sätten. På grund av brist på bra lösningar spenderas mindre energi på åtgärder för moraliska frågor i jämförelse med ekonomiska.

I och med att Nestlé har CSV, the Cocoa Plan och att de stödjer the United Nations Global Compact visar de ett medkännande om att de har socialt ansvar som företag. The Global Compact ger 10 universella principer som företag kan välja att följa. Princip nummer 5 lyder ”the effective abolition of child labour” och nummer 4 förbjuder all påtvingat arbete. The Global Compact vill att företag ska stödja och rikta sig efter dessa principer.⁶⁷ Nestlés Corporate Business Principles sammanfaller med deras vilja att främja principerna i the Global Compact. De har en del i deras Corporate Business Principles som handlar om mänskliga rättigheter och arbetsutövningar. Förutom the Global Compact principerna innehåller the Corporate Business Principles både konvention 138 och 182 samt art. 32 i konventionen om barns rättigheter. Ordförande och verkställande direktör för Nestlé uttalar att de förpliktar om att försäkra så att hela företaget bedrivs i förhållande till dessa principer. De är grunden för företagets åtaganden angående en hållbar framtid och för att skapa gemensamma värderingar.⁶⁸

67 The United Nations Global Compact, The Ten principles, <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html> (senast hämtad 2011-12-26).

68 Chairman and Chief Executive Officer, Nestlé, The Nestlé Corporate Business Principles, Schweiz, Juni 2010, s.2-3. http://www.nestle.com/Common/NestleDocuments/Documents/Library/Documents/Corporate_Governance/Corporate-Business-

Bevisligen menar Nestlé att de absolut vill avskaffa barnarbete och de erkänner att de har ett socialt ansvar för att förverkliga detta. Nestlé säger att de står för alla dessa väsentliga principer inom folkrätten. Å andra sidan visar senare rapporter och undersökningar om att barnarbete fortfarande är vanligt på kakaoplantagen på Elfenbenskusten. Faktorer som kan ha hindrat Nestlés arbete med att eliminera barnarbete har beskrivits i uppsatsen. Emellertid köper Nestlé deras största del av kakao från Elfenbenskusten och det är just på dessa plantage som barnarbete fortgår utan att några större förändringar sker. Hur viktigt det är för Nestlé att identifiera och avskaffa barnarbete är oklart då de har en tydlig policy samt principer för hur de ska förverkliga detta samtidigt som några större framsteg inte går att urskilja.

7. Diskussion

Den stora uppmärksamheten som kom 2001 angående barnarbete på kakaoplantagen ställde uppenbarligen press på chokladföretagen. Nestlé var en av många som snabbt medgav att det pågick barnarbete och gav löften om förbättringar. En tanke som är svår att släppa är, om barnarbete inte hade blivit så pass uppmärksammat för tio år sedan hade chokladföretagen fortfarande idag inte vidtagit åtgärder för avskaffandet av barnarbete? Var det endast på grund av den stora internationella pressen som gjorde att arbetet av att eliminera barnarbete påbörjades? Dessa frågor kan vi inte få svar på men det var uppenbart att år 2001 förändrade många chokladföretags utseende. Företagen tvingades ändra deras policy och skriva under avtal, det året visade hur stor makt media och allmänheten kan ha. Det betyder förmodligen att Nestlés senaste löften om framtiden kommer att ligga i centrum och om de inte sker några framsteg kommer allmänheten återigen få visa hur viktigt deras inflytande kan vara.

ILOs Konventionen 138 och CRC har blivit kritiserade för att vara västerländska idéer vilket inte är förvånansvärt med tanke på historien som ligger bakom. Dessa ger tydligt intryck av att barn och arbete är två begrepp som inte hör ihop. Däremot är konvention 182 bra i denna fråga eftersom den riktar in sig på de värsta formerna av arbete vilket visar att det finns en förståelse för olika traditioner och kulturer där barn ofta arbetar med olika hemmasysslor. Konvention 138 lägger mer fokus på ålder medan 182 försöker ge en bättre avgränsning mellan skadligt eller inte skadligt arbete. Det behövs ett samspel med respekt för olika kulturer för att kunna hindra att barn arbetar

[Principles-EN.pdf](#) (senast hämtad 2011-12-26).

med skadligt arbete där de kan bli utnyttjade.

8. Slutsats

Begreppet barnarbete används på olika sätt i varierande sammanhang. Innebörden av barnarbete är inte en internationell norm på grund av att både synen på barn och arbetsuppgifter är något som är präglad av det specifika landets tradition och historia. Att försöka skapa en internationellt betydelse av begreppet barnarbete kommer inte vara lösningen för problemet. Bevisligen så finns det flera förklaringar om vem som ska räknas som barn och vilka typer av arbetsuppgifter som ska vara acceptabla. När man talar om barnarbete måste man först klargöra vad som menas med begreppet för att undvika missförstånd.

Det finns tre starka faktorer inom detta ämne som spelar på samma arena fast det verkar inte som de kan hitta gemensamma spelregler. Folkrättens ramverk menar till stora delar att barnarbete ska vara förbjudet enligt ILOs konventioner och barnkonventionen. Däremot ger barnkonventionen lite mer utrymme för kompromiss och menar att arbete som barn kan ägna sig åt inte behöver endast vara negativt. Det kan till och med vara så att arbete främjar utveckling för barnet. Denna del av folkrätten samspelar bättre med barnets vilja då den också är av prioritet. Trots att det är viktigt att se till barnets egna önskemål om att få arbeta måste det även finnas regelverk för vilka typer av arbete som inte är lämpliga. Det framgår att barnet kan omedvetet välja att arbeta där de blir utnyttjade vilket inte bör vara acceptabelt. Med detta i åtanke är ILOs konvention 182 ett bra komplement eftersom den fokuserar på de värsta typer av barnarbete. I detta fall har stater kunnat komma överens om några arbetsförhållanden som barn inte ska vara i. Trots detta förekommer skadligt barnarbete på kakaoplantagen på Elfenbenskusten. Det räcker inte med att det skapas internationella riktlinjer utan det krävs mer för att stoppa detta.

Nestlé är en betydande aktör eftersom de köper stora delar kakao från Elfenbenskusten och därför bör de ta sitt ansvar i frågan istället för att gömma sig bakom fin retorik. Företagsansvar är en debatterad fråga och ansvaret ska inte försvinna i detta forum. Vare sig det inte finns specifika skyldigheter för företaget att vidta revolutionerade åtgärder så bör de utifrån moraliska aspekter ta ansvar för barnen i deras produktionskedja. Nestlé ger mycket jobbmöjligheter vilket självklart är betydelsefullt för att stärka ekonomin hos många familjer. Å andra sidan bör de försäkra sig om att

deras anställda har bra arbetsvillkor och får den ersättning de förtjänar. Med hjälp av Fairtrade kan de skapa ett företag som präglas av detta genom Fairtrades krav för certifiering. Uppenbarligen är det inte mycket förändringar som har skett de senaste tio åren efter att Nestlé erkänt deras ansvar och lovordat om effektiva åtgärder. Nu har de gjort nya löften och en ytterligare granskning av plantagen bör vara standardrutiner för företaget.

Att hitta en balans mellan företagsansvar, folkrättens ramverk och barnets vilja är inte enkelt. Det krävs förståelse från alla perspektiv och kompromisser för att kunna hitta den rätta vägen. Någonstans måste problemet börja tas på allvar och varför inte hos det transnationella företaget som har stor kapacitet att förändra barns levnadsförhållanden på plantagen. Det fungerar inte att ständigt hänvisa till folkrätten eftersom den bevisligen har västerländska drag som inte alls fungerar bra ihop med Elfenbenskustens traditioner. Det finns ingen försäkran om att det som har bestämts i folkrätten är det enda rätta. Slutsatsen är att oavsett vems perspektiv vi talar om är kontexten otroligt viktig. Världen är inte svart eller vit med skarpa riktlinjer, den ligger oftast i en gråskala vilket även problemet med barnarbete gör. Detta är nödvändigt att ha i åtanke när vi ska bekämpa den typen av barnarbete som inte bör vara acceptabelt.

Referenser

Litteratur

Abebe, Tatek, Bessell, Sharon, Dominant Discourses, Debates and Silences on Child Labour in Africa and Asia, *Third world Quarterly*, 32:4, 765-786, 2011.

Agbu, Osita. (red.), *Children and youth in the labour process in Africa*, Council for the Development of Social Science Research in Africa, Dakar, Senegal, 2009.

Bartholdson, Örjan & Valentin Mats, *Chokladens mörka hemlighet*, 2006.

Bergeå, Jon, Fairtrade-rapporten, *Gemensamma krafter mot barnarbete*, Wikströms, 2011.

Bexell, Magdalena, *Exploring Responsibility Public and Private in Human Rights Protection*, Department of Political Science Lund University, Lund, 2005.

Fassa, Anaclaudia, Parker, David L. & Scanlon, Thomas J. (red.), *Child labour: a public health perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2010.

Humbert, Franziska, *The challenge of child labour in international law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

Kielland, Anne & Tovo, Maurizia, *Children at work: child labor practices in Africa*, Lynne Rienner, Boulder, 2006.

Nesi, Giuseppe, Nogler, Luca & Pertile, Marco (red.), *Child labour in a globalized world: a legal analysis of ILO action*, Ashgate, Aldershot, Hants, England, 2008.

Nkamleu, Guy. Kielland, Anne, Modeling farmers' decisions on child labor and schooling in the cocoa sector: a multinomial logit analysis in Côte d'Ivoire, *Agricultural Economics* 35 p.319-333, 2006.

Schrage, Elliot, P. Ewing Anthony, *The Cocoa Industry and Child Labour p.99-112*, the University of Iowa Center for Human Rights, 2005.

Övrigt referensmaterial

BBC NEWS, Ivory Coast Profile: Overview, 2011-12-05, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13287216> (senast hämtad 2011-12-16).

Chairman and Chief Executive Officer, Nestlé, *The Nestlé Corporate Business Principles*, Schweiz, Juni 2010, s.2-3.
http://www.nestle.com/Common/NestleDocuments/Documents/Library/Documents/Corporate_Governance/Corporate-Business-Principles-EN.pdf (senast hämtad 2011-12-26).

Chocolate Manufacturers Association, the Harkin Engel Protocol, 2001-09-19,
<http://www.cocoainitiative.org/images/stories/pdf/harkin%20engel%20protocol.pdf> (hämtad 2011-12-14).

Fairtrade, FLO congratulates Fairtrade Foundation and Nestlé UK on Kit Kat announcement, 2009-12-07, http://www.fairtrade.net/single_view1.html?&cHash=2744de54d51626faf17e23c37a61e531&tx_ttnews%5Btt_news%5D=117 (hämtad 2011-12-14).

Fairtrade, Fairtrade-faktraruta, 2011, <http://www.fairtrade.se/cldoc/627.htm>, (hämtad 2011-12-13).

Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Cocoa Farms in Ivory Coast still using child labour, 2011-11-10, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15686731> (senast hämtad 2011-12-14).

Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Ivory Coast cocoa farms child labour: Little change, 2011-11-10, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15681986>, (hämtad 2011-12-01).

Hawksley, Humphrey, BBC NEWS, Nestle 'to act over child labour in the cocoa industry', 2011-11-28, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15930981> (senast hämtad 2011-12-15).

Nestlé, <http://www.nestle.se/brands/Konfektyr/Pages/Konfektyr.aspx> (hämtad 2011-12-13).

Nestlé, Landsbygdsutveckling, <http://www.nestle.se/csv/Landsbygdsutveckling/Pages/RuralDevelopment.aspx> (senast hämtad 2011-12-13).

Nestlé, KITKAT hjälper världens kakaodlare, 2011-11-12,
<http://www.nestle.se/featuredstories/Pages/KITKATHjälpervarldenskakaodlare.aspx> (senast hämtad 2011-12-15). Nestlé, Tackling child labour, The Cocoa Plan, <http://www.thecocoaplan.com/the-cocoa-plan/child-labour/tackling-child.aspx> (senast hämtad 2011-12-15).

Nestlé, Suppliers,
<http://www.nestle.com/Investors/CorporateGovernance/CodeOfBusinessConduct/Suppliers/Pages/SuppliersHome.aspx> (senast hämtad 2011-12-15).

Nestlé, Nestlé becomes first food company to partner with the Fair Labor Association, 2011-11-28,
http://www.nestle.com/Media/NewsAndFeatures/Pages/Fair_Labour_Association.aspx (senast hämtad 2011-12-25).

Pickering, Aaron, Nestlé Taps Fair Labour Association to Map Cocoa Supply Chain, Accelerate Progress in Eliminating Child Labour, Fair Labour Association, 2011-11-28,
http://www.fairlabor.org/fla/Public/pub/Images_XFile/R506/FLA_Nestle_Advisory_Nov28.pdf (senast hämtad 2011-12-23).

The United Nations Global Compact, The Ten principles,
<http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html> (senast hämtad 2011-12-26).

Vigneault- Dubois, Louis, *Children struggle to access basic education as schools remain closed in Cote d'Ivoire*, UNICEF Cote d'Ivoire, Bouaké, 2011, (
http://www.unicef.org/infobycountry/cotedivoire_57879.html).